

Америкалық эскимостар

Эскимостар - (өзд. атауы – $\Delta\omega\Delta^c$ -«инуит») – этникалық қауымдастық, АҚШ, Канада, Гренландия, Ресей мемлекеттерінің солт. аймақтарын мекендейтін халықтар тобы.

Эскимос атауы “эскиманциг” сөзінен шыққан. Ол “тірі балықпен қоректенетіндер” деген мағынаны білдіреді.

Жалпы саны: 170 000
Гренландияда- 56000
Аляскада- 48000
Қалғандары *Чукотка, Киелі Лаврентий* аралдарын мекендеген.

Аңшылық

Эскимостардың морж, кит, түлен, карибу-бұғысы, т.б. жануарларды ежелден-ақ аулап келді. Күмбез тәрізді баспаналары қардан тұрғызылған.

Жеке шаруашылықпен айналысатындардың барлығында бар:

- *Ағаш қайық (каяк)*
- *Су өткізбейтін киім*
  - *Гарпун*
  - *Қақпан*
- *Сани бар.*

Канада мен Камчатка тұрғындары: бұғы аулаған және оны көлік ретінде пайдаланған.

Баспана.

Үй 2 түрлі болады: жаздық және қыстық. Пішіні шар тәрізді болады. Сыртын бұғы терісімен қаптайды.

Қыстық үй- игла деп аталады. Оны қардан жасайды. Диаметрі 3-4 метр. 10-12 адам тұрады.

Жеке тұтынатын заттары:

- *Киім*
- *Құрал-жабдықтар*
- *Тігуге арналған құрал*
- *Қару-жарақ*
- *Балық аулау құралдары*

Дін.

Әр ауылдың өз шаманы болады. Ол әруақтардың ішіне кіре алады деген сенім бар. Жаратушы мен адам арасындағы делдал болып саналады. Түрлі ритуалдарды жүргізіп отырады.

Әлемді жаратқан
Жаратушы күш бар
және оған бағынатын
Құдайлар бар деп
ойлаған. Оның бірі-
Седна- теңіз бен
жануарлар Құдайы.

Негізгі ұстанатын дін- *анимизм*. Яғни аруақтарға сыйыну. Ол адамдарға көмектеседі немесе жаман әсер етеді деп ойлаған.

Жануарларды
сыйлау шарт
болып
саналған.

Алеут халқы

Алеут халқы- Алеут аралдары мен Алясканы тұрақты мекендеген халық.

Алеут сөзі- (“алиат”) арал деген мағынаны білдіреді.

Алеут халқының тілі *эскимостық-алеуттік* тілдер семьясына жатады.

Алғашқы этнографиялық түсінік берген- *Г.Стеллер* (Шириков экспедициясына қатысушы)

2 диалект.

1. Шығыстық н/е уналашкиндік
2. Батыстық н/е аттовский

1 поддиалект

1. Атхиндік-батыстық диалектке жақын.

Аң аулау.

Теңіз жануарын аулаумен айналысқан.

Негізгі құралдары- байдарка(қайық).

Теңіз киті, бобр, сивуч тәрізді аңдарды аулаған.

Еті мен майы- азық
Терісі- аяқ-киімнің асты
Сіңірлері- су өткізбейтін
КИІМ.

Байдарканы дайындауға
1 жыл уақыт кеткен.
Жылдамдығы- 10км/сағ.

Су өткізбейтін киім- “цуки” деп аталған.

Кім ең көп аң ауласа соның олжасы көп болған.

Үй.

Үйлері овал н/е дөңгелек тәрізді болған.

Киттің жақ сүйегінен жасалған. Үстіне шөп, тері жабылған. Үй ішіне төбеден текпешік арқылы кірген.

Құлдық- 18 ғасырда кең тараған. Сатқындық жасаған құлды таслақтырып өлтірген.

Байдарка, парканың құны ретінде- **2 құл(күйеуі мен әйелін берген)**

Майда заттарға- **1 құлдан беріп отырған.**

Парка-ер адам да әйел адам да киетін киім. Ол жеңі ұзын, капюшоны жоқ киім.

Ерлердікі- құстардың терісінен.

Әйел адамдікі- теңіз бобрлары мен мысықтарының жүндерінен тігілген.

Отбасын құру.

Үйленуге қатысты ешқандай салт-дәстүр болмаған. Тек құнын төлеп отырған. Тұрмысқа шыққан соң, қыз бен жігіт балалары 1 жасқа толғанша қыздың әкесінің үйінде тұрған.

Баланы тәрбиелеу- қыздың ағасының міндеті.

Екеуі ажырасып кетсе бала анасының н/е **ағасының** қолында қалады.

1 ер адам бірнеше әйел алған н/е
1 әйел бірнеше ер адамға тұрмысқа
шыға алған.

Матриархат
басым.

Топтық неке
кең тараған.